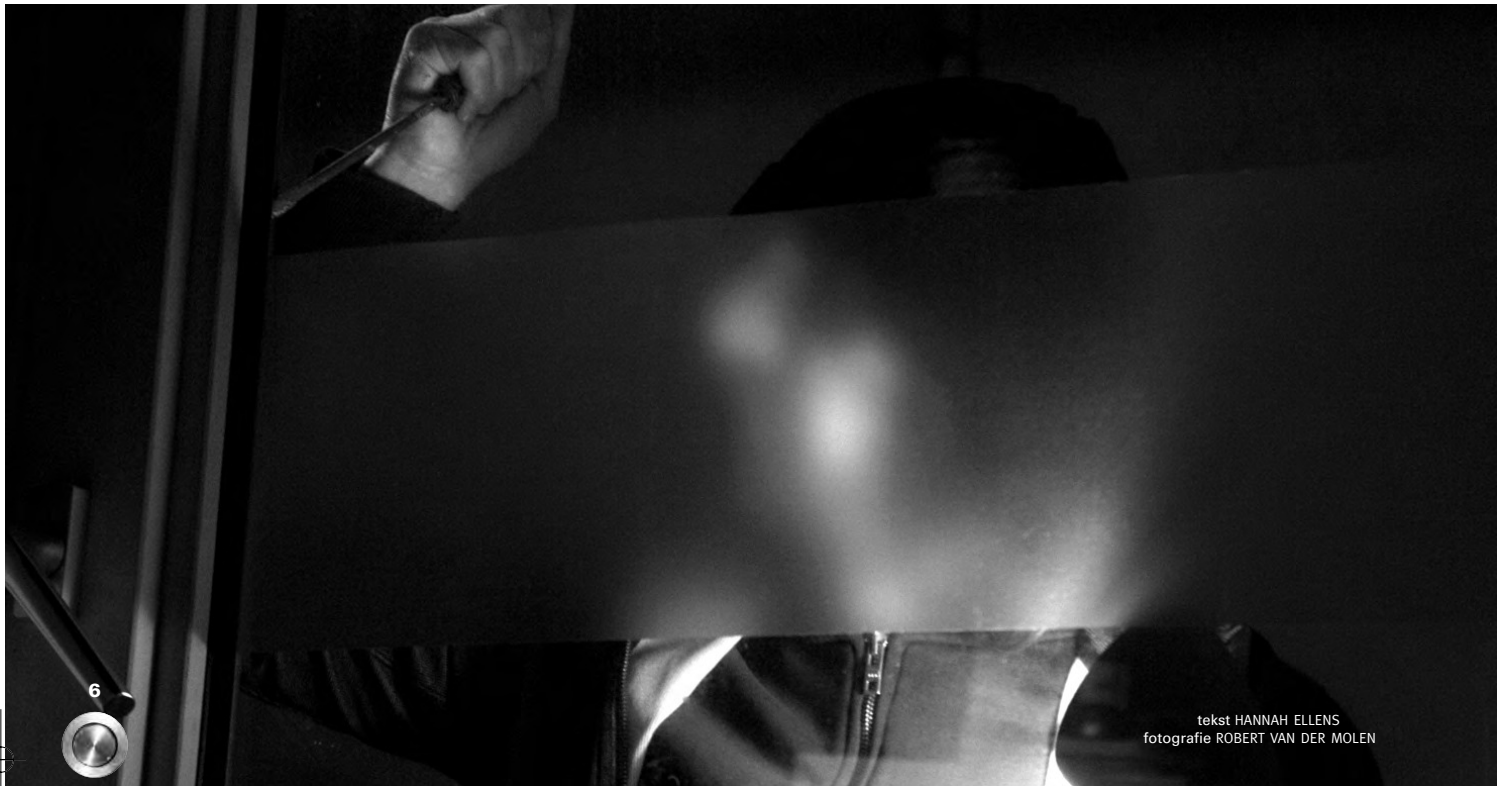

Persoongericht handelen staat centraal bij Noordelijke veelplegersaanpak

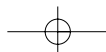
tekst HANNAH ELLENS
fotografie ROBERT VAN DER MOLEN

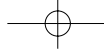
Bemoeizorg: altijd de klant in beeld

In augustus van dit jaar werd door De Riepe landelijk een kritische blik geworpen op de ISD-maatregel, een onderdeel van de veelplegersaanpak. 'Jammer', vindt Janneke Patty, reclasseringswerker en coördinator van de veelplegersaanpak in Groningen, van Verslavingszorg Noord Nederland. Het gaat in het Noorden van het land namelijk erg goed met de aanpak van veelplegers. Door breed te kijken naar de aanpak, de betrokken partijen en de activiteiten, komt de ISD-maatregel in een ander licht te staan. In Groningen in ieder geval.

Hallelujaverhaal

Voordat een cliënt met de ISD-maatregel te maken krijgt moet er een hoop gebeuren. Bij de ISD-maatregel wordt een veelpleger twee jaar lang van de straat gehaald, de eerste paar maanden krijgt hij verplichte trainingen en daarna is de keuze aan hem zelf of hij daarmee doorgaat. Maar dan moet je het wel eerst schoppen tot de lijst van veelplegers, die ieder half jaar wordt bijgesteld. Zover kom je door overlast te veroorzaken door actief vermogensdelicten te plegen; inbraken, diefstal, berovingen. De drie reclasseringsorganisaties Leger des Heils, Reclassering Nederland en Verslavingszorg Noord Nederland, beoordelen dan of de veelpleger voor de aanpak in aanmerking komt. 'Soms heb je te maken met hele erge psychische problemen of agressiviteit. Dus wordt er gekeken naar de methodiek, wie is wel geschikt en wie niet', legt Janneke Patty uit. Van de 130 veelplegers die op de lijst staan, komt ongeveer 70 procent vanuit de verslavingszorg. Het grootste deel van de veelplegers wordt dan ook geplaagd door een verslaving. Volgens Jolanda Brontsema, officier van Justitie, is dat vaak een gewillige groep. 'Iedereen wil eigenlijk van zijn verslaving af, van het contact met ministerie door de vele delictplegingen. Nou, dat willen wij ook. Mensen willen werken aan hun problemen.' Toch is de drempel om hulp te vragen nog erg hoog wegens het zorgmijdende karakter van vele cliënten. Hiervoor heeft

Groningen de oplossing gevonden: een vaste contactpersoon bij de reclasering en een privé politierechercheur. Veel mensen zijn blij met deze structurele aandacht. Dat merkt ook Janneke Patty. 'Het is een wezenlijk onderdeel van de aanpak. De cliënt is altijd in beeld en voor beide partijen is er iemand die altijd aanspreekbaar is. De reclassering weet waar een cliënt uit hangt en wat hij doet; een soort bemoeizorg.' Die bemoeienis gaat ook door als je uit je traject bent of de gevangenis hebt verlaten. Tot je van de lijst af bent, heb je een contactpersoon. Maar ja, hoe kom je daar weer vanaf? Hoe zorg je dat je er weer alleen tegenaan kunt?

Je vraagt je misschien af waarom niet het hele land deze methode van persoonsgerichte aanpak overneemt. Het zorgt immers voor een positievere sfeer onder cliënten. Maar dat positieve vraagt de nodige aandacht en energie, van verschillende organisaties in de provincie. Bovendien zijn er meer veelplegers te vinden dan de 130 die op de lijst staan. Een kwestie van afwegen dus. Volgens Jolanda Brontsema worden de krachten van alle partijen gebundeld en heeft iedereen hetzelfde doel. 'Het is een keuze die je maakt voor de manier van werken. Er zijn maar zoveel plaatsen (reclasseringsmedewerkers die functioneren als contactpersonen voor veelplegers, red.) beschikbaar, je kunt op 130 plekken investeren. Je werkt persoonlijk in een strafrechtelijk kader.' Ze ziet het zelfs als een uitdaging om eerder in de keten der delictplegingen een intensief programma in te zetten, om het veelplegen te voorkomen en vooraf in te grijpen, al zal dat niet snel gerealiseerd worden denkt ze zelf. Ook Janneke is trots op de werkwijze die uniek is voor Groningen. 'Je moet er met z'n allen voor willen gaan, er is een intense samenwerking.' Iedere maand is er het Casus Overleg Veelplegers, waar strategieën en kaders besproken worden. Wanneer je als veelpleger op de lijst terecht komt, word je voor de volgende keuze gesteld: ophouden met het plegen van strafbare feiten en begeleiding krijgen voor een verbetering van je leven, of ophouden met het plegen van strafbare feiten en bij een misstap extra politieaandacht en een fijne hoge straf. Kies je voor de eerste optie, dan ontvang je een eigen contactpersoon die je problematiek in kaart brengt en een plan van aanpak opstelt. ISD staat bij dit plan aan het einde van de lijn. 'Zorgvuldigheid staat voorop bij de afweging tot ISD. Als het traject mislukt is, toezicht niet geholpen heeft en ook na een periode in een kliniek de problemen en kans op recidive niet minder worden – dus als de strafmodaliteit niet succesvol is geweest – pas dán wordt er overlegd met alle partijen om te kijken of ISD een optie is. Er wordt een rapport opgesteld waarbij we uitgaan van de achtergrond, het contactverloop en de volledige hulpverlening. Iedere ISD'er is een veelpleger, maar niet iedere veelpleger is een ISD'er. Met ISD bieden we een kans, geen hallelujaverhaal', vertelt Janneke. Jolanda voegt daaraan toe dat de wetgeving primair bedacht was ter bevordering van de samenleving, maar dat er tegenwoordig ook wordt gekeken naar de onderliggende problemen. 'Vroeger ging het alleen om verslavingen, dat trekken we nu veel breder. Je komt pas bij de ISD-maatregel als je met een goed verhaal komt. Bij de reclasering geven ze hun visie op de cliënt en hoe deze behandeld zou moeten worden. De verhouding is persoonsgericht. Bij de rechtbank beoordelen ze niet alleen meer op de zwaarte van het delict, maar ook op de voorafgaande keren. Cliënten zien ISD aankomen, het is geen verrassing voor ze.'

Principieel tegen

Ondanks de nazorg die nog te wensen overlaat en de snelheid waarmee de beginfase van ISD verloopt – deze zou wat omhoog geschroefd kunnen wor-

den, zien zowel Janneke als Jolanda vele positieve aspecten van de aanpak. De afhankelijkheid van de welwillendheid van de cliënt is groot, maar ISD is volgens Jolanda meer dan dat. 'De cliënt is misschien boos, maar er wordt wel regelmaat geboden. Van alle kanten wordt geprobeerd je te motiveren, uiteindelijk willen we natuurlijk ook een gedragsverandering bewerkstelligen. Niemand verwacht dat je zo jaar problemen in een jaar op kunt lossen. Maar het vangnet weegt zwaarder. Bij de ISD zit je in een gedwongen setting van maximaal twee jaar. Een schrikregel, ja, maar ook een kans om jezelf te verbeteren. Mocht een cliënt afhaken, dan biedt ISD de mogelijkheid om iemand meteen weer vast te zetten.' En een dergelijke herkansing heb je niet bij een gewone gevangenisstraf, zegt Janneke. 'Gevangenisstraf is veel zwart-witter. ISD geeft ruimte en rust en de terugval is ingecalculleerd. Wanneer een programma niet aansluit bij bijvoorbeeld matig begaafde cliënten wil je deze niet frustreren door het ze alsnog te laten doen. Dan maak je gebruik van de behandelaanpak en de persoonlijke benadering. De cliënt hoeft niet terug

ISD is pas de laatste optie

naar de gevangenis, het kan een keer misgaan bij de kliniek. Uiteindelijk is het streven om mensen er met vollere handen uit te laten komen dan ze erin gaan.' Dus ook als iemand geen gebruik maakt van een kliniek na de stabilisatiefase, maar ervoor kiest om in detentie te blijven, is het gemakkelijker om vervolgstappen te nemen. Als cliënten na de ISD-periode recidiveren en de gevangenis in moeten, kunnen ze nog een keer gebruik maken van ISD en dan zie je ze volgens Janneke die keuze maken. 'De vruchten gaan komen.'

Cliënten zelf zijn daar nog niet zo van overtuigd. Op de ISD-maatregel is een juridische sticker geplakt en cliënten zijn er principieel tegen. Janneke vertelt dat er drie uitkomsten zijn van ISD. 'Een deel vertrekt uit de inrichting, een deel schommelt en vertrekt dan en een deel blijft op vrijwillige titel.' Maar op het moment dat een cliënt voor de rechtbank verschijnt zitten ze vaak al in de bajescultuur en dan is het moeilijk om ISD te zien als meer dan een simpele gevangenisstraf. 'Ter Apel (gevangenis – red.) is hiervan vooral de bron. Dus zeggen ze dat ze geen hulp hebben gehad en het niet eens zijn met ISD. Veelal heeft dat ook te maken met angst voor mislukkingen. Wij gaan het gesprek met ze aan en vragen hoe het beter kan. In een kliniek wordt structuur geboden, elke dag een bed en eten en perspectief op een vervolgtraject, dat is een kans.' Veelplegers die een verbetertraject via ISD aan zijn gegaan en een jaar later nog niet zijn gerecidiveerd, mogen uiteindelijk van de lijst van veelplegers. Dat betekent wel dat je er nu echt alleen voor staat. Volgens beide dames is dat iets om in de toekomst aandacht aan te besteden. Janneke ziet veelplegerwoningen wel zitten. 'Als we het doen moeten we het goed doen. Bijvoorbeeld een oud-veelpleger een jaar in een huis van VNN of Stichting Huis laten wonen en wanneer hij een goede huurder is geweest, komt het huis op zijn eigen naam.' Een mooi project voor 2010. Want de veelplegersaanpak mag dan de nodige effecten hebben, er wordt altijd verder gekeken. 'Hulpvraag is vaak levenslang.'

